

tanúskodik a felhasznált német és külföldi idevonatkozó irodalom állandó figyelembevételére.

Mindenekelőtt tisztázza az önnevelés fogalmát, fajait és jelentőségét. Azután megállapítja az önnevelés szerepét az egyéni fejlődésben, főleg az érés korában, amikor a gyermek nemcsak önmaga, hanem szülei és nevelői előtt is érthetlenné válik és amikor a pedagógusok nem tudják belátni, hogy az ember legfelsőbb nevelője maga a *Teremtő* és a nevelőnek ebben a korban csak az a feladata, hogy a Teremtő eszköze legyen, ami abban merül ki, hogy a gyerektől *távoltartsa mindazt*, ami Teremtőjének hatását és művét zavarhatná. Ehhez azonban a nevelő részéről *tűrelem és kitartás* szükséges.

Az értékes könyv súlypontja a 6. és 7. fejezetekre esik. A 6. fejezet érdekes és nagyvonalú áttekintést ad az önnevelés történetéről. Foglalkozik a buddhista magatartással, a görög sport- és államneveléssel, Szokratesz módszerével, a stoikus felfogással, a csúcspontot azonban *Krisztus* példájában és tanításában látja, mivel a modern ember életformáját teremtette meg. Behatóan tárgyalja *Szent Ignác* lelki-gyakorlatait és *Schönstatt* önnevelési módszertanát. A mű legfontosabb és legértékesebb fejezete azonban az önnevelés megjelenési- és *lényegelméletét* foglalja össze. Az életeszményből kiindulva kimutatja, hogy az önnevelés és az idegen nevelés legfontosabb elemei: az *önismeret*, a *bánat*, az *erős fogadás*, az *eszmény és a gyakorlás*, a *motivumok és a megvalósítás*. Schneider tekintetbe veszi *Lindworsky* értékelméletét, de nem minden tekintetben fogadja azt el, bár lehetőség szerint felhasználja a bevált hagyományos vallásos módszereket. Nem erőlteti azonban a világi nevelésben az *aszketikus* elemeket, amelyek a szentek önnevelésében kétségtelenül mindig sikeresek voltak. Schneider ugyanis nem tűzte ki célul a kérdésnek csupán ebből a szempontból való kidolgozását, hanem tekintettel kívánt lenni az élet és a nevelés *összes, egyetemes, általános* érdekeire és elemeire.

A tanulságos mű használatát nagyban elősegíti a kítűnő bibliográfia és a gondos tartalomjegyzék.

Dr. Bittenbinder Miklós.

LAPSZEMLE

Néptanítók Lapja. 1937. 1—6.

1. *Dénes Szilárd: Évszámok a népiskolai történettanításban.* Kifejti, hogy keveset, de azt is szemléletesen nyújtunk. — *Sebestyén Kálmán: A félelem szerepe a nevelésben.* Kétféle félelem: az ösztönszerű és a tapasztalaton alapuló jelentkezik s féltékenységet eredményez a gyermekekben. A félelemkeltés helyett a megértő szeretetnek kell jönni. — *Gyarmathy Aurél: A leánygyermek idegességének okai.* A megváltozott élet érzékeny terheket teremtett, az otthoni munka fárasztja őket. Óraterv átcsoportosítással, több jóakarattal, derűvel, szeretettel, megértéssel kell áthidalni a nehézségeket. — *Székelyné Solymos Bea: Száz év előtt milyennek képzeltek az eszményi tanítót.* Kun Tamásnak a „Társalkodó”-ban megjelent cikke nyomán az olvasó elé tárja a száz év előtti idők pedagógiai, erkölcsi, nemzeti felfogásait s az eszményi tanítóját.

2. *Drozdy Gyula: Iskoláink belső életének fejlődése.* Iskoláinkban a közelmúltban pedagógiai lendület, s belső életének színvonalemelkedése tapasztalható.

Magyarázata: nyári tanfolyamok, szemináriumok, körzeti iskolafelügyelői intézmény s azok számára kiadott utasítás. — *Antal Fülöp: A nevelve-tanítás módjának alapvonalai.* A feldolgozás módjáról, a szótanítással szemben a gyermek tanításalatti munkájáról, lélekcsiszolásról és erősítésről, a tanításról, mint elsősorban eszközről s nem célról, gyermeki érték kiválasztásról, esztétikai, érzelmi nevelésről, mint a nevelve-tanítás tényezőiről értekezik. *Szombatfalvy György: A nyolcosztályú népiskola kialakulása.* A fejlődés megindult, de éppen a nagy tömegeket számláló őstermelő falvakban hiányzik, holott elsősorban az ő érdekében indított. Ezt a nemzet jövője szempontjából aggályosnak tartja.

3. *Páldi Károly: Az eredményes nevelés feltételei.* Tanköteleskorban a célt ugyan nem érhetjük el, de eredményesség lehetséges. Levente intézmény, sport, könyv azok az eszközök, melyekkel az iskola nevelési körében továbbra is megmaradhatnak a serdülő ifjak. — *Loczka Alajos: A nemzet munkásai.* A körzeti iskolafelügyelők szegedi értekezletén szerzett benyomásoktól indítva fájjalja, hogy kívülállók sokszor könnyen nyilatkoznak az iskolákról, holott, ha közelebbről megtekintenék a műhelymunkát, látnák, hogy a nemzet munkásai az őrhelyükön állnak. — *Lendvay Béla: A természetszeretetre és a természeti emlékek megbecsülésére való nevelés.* Ne szavakat, könyvet, tényleg a természetet tanítsuk. A szülőföld természeti szépségeit lássa meg a gyermek, azon keresztül jusson el a magyar föld minden darabjának megbecsüléséig. — *Vadász Zoltán: Olvasástanítás szóképek alapján.* Az a tapasztalat, hogy a gyermek az iskolábalépésig csak szóképeket lát, s később a betűkapcsolás nehézségei indították a szóképes olvasástanításra. Lényege: egy képből s alája írt névből indul ki, azt bontják szét betűkké. Egy-két szó után a megismert betűkből maguk alkotják az új szavakat a gyermekek. — *Dr. Lyachovichné Vaszko Erzsébet: A pedagógia hivatása és az emberi fejlődés.* Semmit készen nem kapunk, magunknak kell kiküzdeni mindent. Ez fejlődéssel jár. A fejlődéshez vezető út felismerése, a helyes arány megtalálása önmagunk és a világ között, a pedagógia feladata. — *Marosvári Tibor: A lengyel népoktatás szelleme és főbb tényezői.* Az új Lengyelország új iskolatörvényt teremtett, korszerű műveltséget ad, melyre úgy az egyénnek, mint a nemzetnek szüksége van. Legfőbb tényezője a tanítóság, ma a legelső között van, idealizmusának és realizmusának nagyszerű keveredésében.

4. *vitéz Bessenyei Lajos dr.: Egységes célkitűzés iskoláinkban.* A szétszórt és elszigetelt iskolatípusokat az 1935. VI. t. c. központosította, s ezzel biztosítottak látja az egységes célkitűzést.

5. *Mácsay Károly: A nemzeti sorsközösség átérzésére való nevelés.* A népiskola és népoktatás új feladata: rugalmasságra való nevelés, a bizalmatlanság letörése, az új állampolgári eszmény kialakítása, nemzeti eszme gondolatának kiterjesztése. A hazát nem rajta kívül, hanem önmagában érezze mindenki. — *Finta Sándor: Nemzeti munkahét.* Legyen a madarak-, fák-, hősök-, könyv-napok mintájára a nemzeti összetartásnak, a nemzetnevelésnek is egy hete. — *Dr. Henri Wallon, a párizsi Sorbonne tanárának nyomán: A tudományosság hatása szabad személyiségek kialakulására.* A vallásos nevelés mindenki előtt értékálló. A tudományosságnál nem egységes az állásfoglalás. Kifejti a tudomány és szabadság közötti viszonyt s arra a végső következtetésre jut, hogy az ember szabadsága megköveteli a tudományosságot.

6. *Gyulai Ágost dr.: A jó tanító nevelő hatásának erőforrása.* Az erőforrás a szeretet. Erkölcsei érzélem, isteni eredetű, ez emeli fel az emberi lelket. Pedagógiai erosz, pozitív érzület. A tértvesztő kényszerítő fegyelem helyett a legfőbb tényező a nevelő és nevelt között, ez a nevelés alapja. — *Jovicza I. Sándor: A népiskola az*

esztétikai nevelés szolgálatában. Az új Tanterv előírja az ízlés fejlesztését s legfőbb tényezőjét a szemléletben látja. Ehhez az út: az iskola belső képe, tankönyvek, olvasmánytárgyaló népművészeti tárgyak gyűjtése, képtár s múzeumlátogatás, képek gyűjtése, tanteremdíszítés, ének és rajz órák. Az esztétikai nevelés nem önálló studium, hanem áthatja az egész iskolai nevelést.

K. Gy.

Magyar Tanítóképző. 1937. 2. sz.

Mesterházi Jenő a nemzeti történelem tanítási módjáról szóló befejező közleményében a tankönyv nevezetes szerepét ismerteti. A tárgy tanítására fordítható időt kevésnek tartja, ez azonban ne késztesse a tanárt sietésre, inkább keveset dolgozzon fel, de azt jól. A szereplőket földönjáró embereknek kell feltűntetnünk, ne hallgassuk el hibáikat sem, miket a nagy tettek úgyszemint elhomályosítanak. A tört.-tanítást költéménnyel is színeznünk kell, ezzel a népisk. oktatás módszerére adunk példát. A jelen élet vonatkozásait fel kell használnunk, pl. Mátyás királyról tanítva a Corvin-láncot is értelmezzük. Az oktatáshoz a tanulóknak jegyzetfüzetet és térképet használniuk kell. A cikk azzal végződik, hogy kevés a heti 2 óra a nemzeti történelem alapos elsajátíttatására.

Molnár Oszkár a Magyar Tanítóképző f. irat vázlatos történetét 1890—1911-ig tárja fel (II. közl.) A közlő ez időben vált véglegesen havi f. irattá. Életképességét a mögötte álló tanítóképzős tanárság biztosította. Belsejében is fejlődött a lap, mert szerkesztője 1890-től az értékes Nagy László lett, ki arra törekedett, hogy a f. irat útján „a tanítóképzőket fokozatosan az egyöntetű és egyenletes fejlődés és felvirágzás útjára terelje.” Tervében 3 munkaterületet jelöl ki: a f. iratnak a tanítóképzéssel, a népoktatás és a tanfelügyelet kérdéseivel kell foglalkoznia. A lap ennek meg is felelt, részletekbe hatolt és a kérdések bámulatos gazdagságát sorakoztatta fel. A századfordulóra Nagy László megindította a magyar gyermektanulmányozást, e miatt a szerkesztésről lemondott, utóda Farkas Sándor program nélkül, de tervszerű tudatossággal dolgozott, 1911-ig. A mostani szerkesztő megállapítja, hogy a most vázolt időszak a lap életében a legmunkásabb volt; ez összefügg azzal a ténnyel, hogy tanítóképzésünk szerv. és tanulm. kérdései e 2 évtizedben oldódtak meg.

1937. 3. sz.

Dr. Veress István a külföldi ped. irodalommal való összeköttetéseinkről ír. A magyar tanítóképzést a külföld is kiválóan ismeri, a külföldi irodalom jeles termékeit lefordítjuk magyarra, miként a nagy nemzetek is. Nagy László neve belekerült a külföldi nev. tud. irodalomba, ami példa arra, hogy nekünk is önálló kutatásokat kell végeznünk, hogy kívül a határokon is megismerjenek. Keresnünk kell az összeköttetéseket a külf. pedag. világgal és meg kell ismertetnünk kívül is az éppen nem elmaradott tanügyi helyzetünket.

Dr. Somos Lajos a stílus fejlesztésével foglalkozva, azt emberformálásnak tekinti, mit minden szaktárgyon belül szolgálni kell, de elsősorban a magyar nyelv-szakos tanár feladata. A tanítóképzőben a jelölteknek azért kell helyes és szép stílusra eljutniuk, mert nekik is erre kell vezetniök népisk. növendékeiket. — A tanító stílusát a t. képzőben kell kifejleszteni s 4 nézőpontból kell gondolni: legyen szemléletes, jellemezze a szakszerűséget, tisztázza a népiesség mértékét s határát és stílusprobléma még az udvariasság is a másokkal való érintkezésben. Mindennek feltételei és eszközei: az élő példa, a szó- és írásbeli stílusgyakorlatok, a sok olvas-tatás, szókiegészítés, valaminek közös megbeszélése, közös megfigyelés alapján a